

НАЦИОНАЛЕН МЛАДЕЖКИ ФОРУМ

ПОЗИЦИЯ ОТНОСНО СЪСТОЯНИЕТО НА МЛАДЕЖИТЕ ОТ УЯЗВИМИ ГРУПИ И МЛАДЕЖИТЕ, КОИТО НЕ РАБОТЯТ, НЕ УЧАТ И НЕ СЕ ОБУЧАВАТ (NEETs)

Приета на Общо Събрание на НМФ, 11.06.2017, гр. Варна

ПРЕАМБИЮЛ

Национален младежки форум /НМФ/ е най-голямата платформа на младежи организации в България, което включва в състава си 48 младежки организации с основна мисия да изведе на преден план ролята и значението на младежките организации и младежката работа в развитието и създаването на активни и компетентни млади хора, които могат да се реализират и допринесат за едно проспериращо общество.

В рамките на дейностите, свързани с един от основните ѝ приоритети – Демографска политика, НМФ отделя особено значение на работата с младежите, които попадат в групата на т.нар. NEETs.

ВЪВЕДЕНИЕ

Осъзнавайки значението на работа с младежи, които са безработни, извън процесите на учене и квалифициране, НМФ се включи активно в поредица от срещи, проучвания и кръгли маси, свързани с гореспоменатата група.

В сътрудничеството си с УНИЦЕФ България, през септември 2014г, НМФ бе поканена да вземе участие в среща за обмяна на опит между неправителствени организации, работещи с юноши и младежи в България и Румъния, организирана от УНИЦЕФ Румъния. На срещата бяха обсъдени предизвикателствата, които срещат неправителствените организации в работата по справянето с проблема на NEETs и споделени добри практики в изпълнение на програми и инициативи, насочени към достигането до младежи, които не са в образованието, заетостта или обучението. Също така беше подчертана и необходимостта от осигуряване на обратна връзка от страна на неправителствените организации, които да подпомогнат, както дейността на УНИЦЕФ, така и на националната, местната власт и други заинтересовани страни относно укрепване на ролята и повишаването на капацитета на неправителствения сектор в борбата с явлението NEET.

ДЕФИНИЦИЯ НА ИЗПОЛЗВАНИ ПОНЯТИЯ

- **NEETs:** Групата на NEETs (neither in employment nor in any education or training) включва младите хора на възраст 15-24 г., които са безработни или икономически неактивни (според определенията на Международната организация на труда) и не участват в никаква форма на обучение или курс за квалификация (Комитет по заетостта на ЕК).¹

- **Младежи от уязвими групи:** групи, които са изправени пред по-висок риск от бедност и социално изключване от обичайния за населението. Етническите малцинства, мигрантите, хората с увреждания, бездомните, хората страдащи от зависимости, самотните възрастни и децата, лишени от родителска грижа често срещат затруднения като ниско образование, безработица или недостатъчна заетост, които могат да доведат до още по-голямо социално изключване. Тази дефиниция е дадена в речника на термините от сферата на социалната закрила и социалното включване, публикуван на интернет портала на Европейската комисия[1]. Не е възможно да се направи пълен списък на уязвимите групи, тъй като неговото съдържание непрекъснато се променя заедно с промените в социално-икономическия контекст. Един примерен, неизчерпателен списък на уязвимите групи включва:

- етнически малцинства
- хора, живеещи в бедност
- безработни
- хронично болни
- нетрудоспособни и хора с увреждания
- самотни родители
- бременни жени
- многодетни семейства с 3 и повече деца

¹ Дефиницията за NEETs е съгласувана с УНИЦЕФ и е заимствана от доклада „Оценка на състоянието и анализ на профила на подрастващите и младежите, които не работят, не учат и не се обучават (NEETs)“, изготвен по задание на УНИЦЕФ България.

- деца, лишени от родителска грижа, включително деца, настанени в институции
- бежанци, включително непридружени малолетни и непълнолетни
- жертви на насилие
- хора с ограничен достъп до публични услуги
- изолирани групи
- отпаднали от образователната система

Изброените групи не са взаимно изключващи се и често дадено лице може да принадлежи към повече от една група. В такива случаи уязвимостта става още по-голяма.

ТЕКУЩО СЪСТОЯНИЕ НА ГРУПАТА НА NEETS В БЪЛГАРИЯ

Настоящата позиция се базира на данните, публикувани от УНИЦЕФ България в доклада „Оценка на състоянието и анализ на профила на подрастващите и младежите, които не работят, не учат и не се обучават (NEETs)“². Оценка е базирана на набор от количествени и качествени проучвания и дискуссионни срещи сред подрастващи и младежи и сред представители на заинтересованите институции, осъществени в периода септември – декември, 2014 г. Както и на следните обучения и семинари реализирани от Национален младежки форум:

- В сътрудничеството си с УНИЦЕФ България, през септември 2014г., НМФ бе поканена да вземе участие в среща за обмяна на опит между неправителствени организации, работещи с млади хора в България и Румъния, организирана от УНИЦЕФ Румъния.
- През 2014 година Национален младежки форум проведе обучение на тема “Популяризиране на младежкото участие и активно гражданство, с акцент младежи в риск”.

²“Феноменът NEETs - младите хора, които не учат, не работят и не се обучават:състояние и предизвикателства” - УНИЦЕФ, от 02.10.2015

- В периода 2014-2017 година Национален младежки форум реализира проект “Насърчаване включването на младите хора и младежките организации в процесите на вземане на решение на местно, регионално, национално и международно ниво” с дейности в 13 общини в България – София, Батак, Правец, Харманли, Силистра, Варна, Кърджали, Карнобат, Бургас, Велико Търново, Видин, Стара Загора и Смолян.
- През 2017 година Национален младежки форум проведе локални младежки академии в град Пазарджик и град Шумен.

Според данните, публикувани от Националния статистически институт към 31.12.2013 г., от всички 752 000 младежи на възраст между 15 и 24г., около 22% попадат в групата на NEETs. Това представлява третата по големина група в съвкупността от млади хора. Делът на NEETs сред младите в училищна възраст (15-18 г.) е малко под 11%, а сред по-големите (между 19 и 24 г.) достига 28%. Това, преизчислено към генералната съвкупност на 15-24-годишните, означава, че в страната има общо 167 670 млади хора, които не са заети и не участват в никаква форма на обучение. 26 650 от тях са на възраст 15-18 г. и 141 020 – между 19 и 24 г.

Младите хора, попадащи в групата на NEETs, се характеризират с ясно очертан социално-демографски профил. Голяма част от тях са със средно или по-ниско образование, живеят предимно в малки населени места, повече от половината принадлежат към малцинствените етнически групи. Основните социално-демографски характеристики могат да се сведат до образование, етнос, населено място и пол.

Разглеждайки горепосочените характеристики, се забелязва, че основно влияние за попадането в рисковата група NEETs има ниската образование. Оказва се, че най-голям е делът на отпадналите от учебната система (47%). Следващ съществен фактор, имащ влияние е етническата принадлежност. Според проучването, попадащите в структурата на NEETs по етнос, доминирани са ромската и турската етнически групи (51%). Процентът на етническите българи е 46%. Друг фактор, който крие риск от попадане в групата на NEETs, се свързва с населеното място, където се намират младежите. В структурата на

NEETs преобладават лица от малки населени места (63%). Колкото по-малко е населеното място, толкова повече нараства делът на NEETs там. Полът се очертава като друг фактор, имащ отношение към състава на NEETs.

Общо 44% от NEETs остават трайно (над 1 година) в ситуация да не учат, да не се обучават и да не работят. Най-дълго в групата се задържат преждевременно отпадналите от училище и особено тези, които никога не са посещавали учебно заведение.

Продължителността в положение NEETs зависи основно от образованието на младите хора.

ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД МЛАДИТЕ ХОРА В РИСК

Изхождайки от работата на Национален младежки форум и данните от проведеното изследване от УНИЦЕФ България и Национален статистически институт има определени заплахи пред младежите и тяхното попадане в групата на NEETs.

Сред тях могат да бъдат изведени следните групи предизвикателства:

- здравословно състояние
- психоактивни вещества
- физическо или умствено увреждане
- бедност и икономическа изолация
- липса на достъп до култура, изкуство, образование
- липса на семейна среда
- липса на благоприятна среда за развитие
- липса на подкрепа от страна на родители, близки, образователни институции
- **Лоши примери за подражание в контекста на семейна и социална среда, приятелско обкръжение, медии, интернет, социални мрежи, филми и сериали**
- **Липса на информираност относно възможностите за включване в допълнителни форми на обучение и в частност включване в младежки дейности**

ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ

Заинтересованите страни относно нуждата от работа с млади хора от уязвими групи и групата на NEETs:

- Семейство и приятели
- Институции на общинско, областно и държавно ниво
- Неправителствени и младежки организации
- Образователни институции
- Представители на частния сектор и бизнеса

ПРЕПОРЪКИ

- **Необходим е цялостен подход от страна** на неправителствените организации, частния сектор и държавните институции при работа с младежи от уязвими групи и групата на NEETs.
- **Необходимост от координация на съществуващите мерки**, целящи борбата с младежката безработица, преждевременно отпадане от учебната система и различните програми за преквалификация. Считаме, че фрагментирането на отделните мерки и програми не дава възможност за балансирана намеса в гореспоменатите проблемни области.
- **Изграждане на ефективна национална система за идентификация и проследимост на младежите**, които не работят, не учат и не са в процес на обучение, с особен фокус върху млади хора от уязвими групи за преждевременно отпадане от училище с цел предотвратяване на включването им в групата на NEETs.
- **Насърчаване включването на млади хора**, в частност от малки населени места и уязвими групи, в младежки дейности, доброволчески инициативи, участие в обществения живот и други.
- **Провеждане на информационна кампания** с цел изграждане на ангажираност за подкрепа на младежи от уязвими групи и младежи, попадащи в групата на NEETs.

- **Изработка на система за мониторинг и оценка на въздействието** на политиките и мерките по отношение на работата с младежи от уязвими групи и младежи, които не учат, не се обучават и не работят.
- **Продължаване на работата на младежките медиатори на Министерство на труда и социалната политика** на местно ниво и тясно сътрудничество с младежките организации като доставчици на неформално обучение.
- **Осигуряване на инфраструктура с цел оползотворяване на свободното време** на младите хора.

КОМУНИКАЦИОННИ КАНАЛИ

Разпознаваме следните комуникационни канали като релевантни към целевата група и заинтересованите страни:

- Уеб канали - социални мрежи, уеб сайтове, приложения, игри
- Медии – телевизия, радио, преса, онлайн издания
- Директен контакт и работа на терен
- Печатни материали – флаер, брошури, билбордове и други
- Събития – конференции и семинари, кръгли маси, партита, флаш-мобове, културни концерти, изложби, спортни събития

Полезни връзки

1. Николай Тилкиджиев, Валентина Миленкова, Камелия Петкова, Наташа Милева *“Отпадащите роми”, 2009, изследователски труд, Институт “Отворено Общество”*.
2. RMSOS Модел – *модел за участието на младите хора в процесите на вземане на решения.*
3. Конгресът на местните и регионални власти към Съвета на Европа, *Ревизирана европейска харта за участието на младите хора в живота на общините и регионите.*

4. Национална програма за младежта 2011-2015
5. Национална стратегия за младежта 2012-2020
6. Стратегия за превенция и намаляване на дела на отпадащите и преждевременно напусналите образователната система 2013-2020
7. НЦН, 2011, *Практическо ръководство за работа с младежи в риск*
8. Агенция за социално подпомагане:
- [http://www.asp.government.bg/ASP_Client/jsp/main.jsp]
9. Агенция за хората с увреждания:
- [<http://ahu.mlsp.government.bg/home/>]
10. Структура на министерство на труда и социалната политика:
- [<http://www.mlsp.government.bg/bg/ministry/index.htm>]
11. ESTAT Ltd. 2015, *Оценка на състояние и анализ на профила на подрастващите и младежите, които не работят, не учат и не се обучават (NEETs)*
12. УНИЦЕФ, 2015, *Доклад от международна конференция “Феноменът NEETs - младите хора, които не учат, не работят и не се обучават: състояние и предизвикателства”*
13. Национален младежки форум, 2014, *Доклад от обучение “Популяризиране на младежкото участие и активно гражданство с акцент младежи в риск”*